

П'ять хвилин на двох (п'єса)

Любов Кисельова

ЖАНР: Драма з елементами світлого гумору

МІСЦЕ ДІЇ: Кафе-магазин при заправці на виїзді з міста.

ЧАС: Наші дні, весна, ранок до обіду.

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Надія — головна героїня, 50+, мати військового.

Продавчиня кафе (Марійка) — молода дівчина, щира, чуйна.

Олена — пасажирка автобуса, 50+, мати лікарки з фронту.

Чоловік Надії —люблячий, відповідальний, трохи заглиблений у свою роботу.

Волонтер Михайло — енергійний, з фронтовим гумором.

Молодий військовий 1

Молодий військовий 2

Молодий військовий 3

Подруга Юля — давня подруга, з Германії, яка дзвоне підтримати Надію.

Відвідувач кафе — водій маршрутки, балакучий.

Пані Галя — літня, патріотична й трохи ексцентрична бабуса.

Син Надії — з'являється в кінці, військовий, втомлений, але світлий.

Настя — молода жінка, що з'являється під час тривоги, розгублена, потребує допомоги.

Чоловік Насті — молодий хлопець, який дуже любить Настю.

Відвідувачі кафе, водії.

ДІЯ ПЕРША:- Ранок очікування

Місце дії: *Кафе-магазин при заправці на виїзді з міста. Сцена облаштована так, щоб було видно входні двері, стійку бару з кавомашиною, кілька столиків. Можливо, вікно з видом на дорогу. На полицях - типовий асортимент заправки: снеки, напої, автомобільні дрібниці, іграшки.*

Час: Ранок, близько 9:00-10:00. Сонячно, весна.

На сцені: **ПРОДАВЧИНЯ** кафе-заправки, (молода дівчина, в українському віночку стоїть за прилавком, витирає стійку, час від часу поглядає на двері. Лунає тиха фонова музика).

(Надія заходить у кафе. Вона тримає два пакета: один з кондитерської з печивом та цукерками, другий - з продуктами та речами. Помітно, що вона хвилюється, її рухи трохи напружені, але в очах - надія і трохи втоми. Озирається.)

НАДІЯ: *(Сама до себе, тихо, ніби перевіряючи, чи все на місці)* Ну ось. Ще потім куплю кави.. Дві. І ми разом її вип'ємо. І... (дивиться на пакети) здається, все.

ПРОДАВЧИНЯ: *(Піднімає голову, усміхається).* Доброго ранку! Вам щось підказати? Заправити машину? Чи... каву? В нас дуже смачна!

НАДІЯ: *(Здрігається від несподіванки, потім усміхається у відповідь, трохи ніяково)* Ой, вибачте. Я злякалась! А є зелений чай? Можливо, щось до чаю. Випічка?

ПРОДАВЧИНЯ: *(З готовністю)* Звісно! У нас свіжий круасан з мигдалем, ось-ось дістали з печі. І ще синабони.

НАДІЯ: *(Тепло)* О, синабони! Мій син їх обоожнює. *(Зітхає, але одразу усміхається)* Один, будь ласка.

ПРОДАВЧИНЯ: *(Помічає зміну настрою, але делікатно)* Добре. Зараз приготую вам чаю, можливо лимончик? *(Готує чай)* Ви, напевно, когось чекаєте? Чи кудись їдете?

НАДІЯ: *(Підходить до крайнього столика біля вікна. Розставляє пакети під столиком. Вона робить це обережно, ніби ці пакунки - щось надзвичайно цінне. Потім обертається до продавчині)* Так. Чекаю. Сина. Він... проїздом. Може, заїде на кілька хвилин. *(Пауза, зітхає. Її погляд ніби проходить крізь стіни кафе, у безкінечність)* Пальне не потрібно, вчора заправилась!

(Надія підходить до стойки, бере чай, круасан, розраховується картою, повертається, сідає за столик. Може, несвідомо торкається пакетів. Її погляд за вікно.)

НАДІЯ: *(Тихо, ніби сама до себе, але так, щоб Продавчиня, яка прибирає за стійкою, могла чути)* Дивна ніч була... Тиша така, що аж дзвенить у вухах. Без тривоги. Без виючих сирен, до яких я вже, здається, звикла, як до будильника. І ця тиша... вона вже лякає. Занадто тиха. Ніби перед бурею. І тут — дзвінок. *(Ледь усміхається, наче пригадує щось сокровенне)* Серед ночі. Я аж здригнулась — подумала: щось сталося. А це він. "Мамо, ми будемо проїжджати заправку на виїзді з міста. Може, встигнемо побачитись. Хоч на п'ять хвилин..." І все. Мені більше нічого не треба було. Сон щезнув, ніби його й не було. Уявила його одразу — змучені очі, кутки вуст, що не встигають сховатись за усмішкою, той рух плечем, коли він знімає бронік...

Пам'ятаю, як у дитинстві хворів — я носилася по аптеках серед ночі, а потім сиділа, поклавши руку йому на лоб, ловила кожен його подих, ніби боялася, що він зникне. Потім — армія. Чекала його рік. Ми їздили до нього кілька разів. Це було добре. Особливо в канун Нового року, цілий день провели у піцерії, спілкувалися, їли, сміялися, а за вікном йшов такий красивий сніг...

Тепер — ця клята війна. І знову чекання. Тільки вже глибше. Зі страхом під шкірою. Коли він там, а ти тут — час розтягується, як гума. Кожна хвилина тягнеться, як вічність. Кожна новина з фронту — мов удар. Невідомо — по кому. Але точно — і в тебе. Вісім місяців... *(Пауза. Бере чай, обережно тримає обома руками, мов крихкий спогад).* І ось я тут. З пакунками, ніби з подарунками на Різдво. Зі словами, що так і не сказані телефоном. З надією — в кожному ковтку повітря. *(Вдихає аромат чаю, очі заплющуються на мить, усмішка м'яка)* Ммммм, як добре... лимончиком пахне.

Наче вдома. Наче в дитинстві, коли я поїла його чаєм, обгорнута ковдрою, і він тихо шепотів: "Мамо, вже краще".

ПРОДАВЧИНЯ (розкладає пакети з чіпсами, м'яко) Це ж так чудово — що син заїде. Хоча б на хвилику. Вісім місяців... це дуже довго.

НАДІЯ: (піднімає голову, її очі вологі, але вона посміхається)

Був на Харківщині, потім — на Донеччині... А тепер... **(замовкає на мить, мов вибирає слова)** Каже, що все добре. Точніше, майже нічого не каже. "Поїв, працював, все нормально" — от і вся розмова. У нас така домовленість: щоранку — плюстик або смайлик. Якщо є — значить, живий. Значить, дихає. І я відчуваю це. Материнське серце — воно не бреше. **(Пауза)** О третій ночі, якось, прокинулась — просто так. Серце калатає, руки льодяні. Пишу — мовчить. Телефон ніби мовчить не просто так, а з напруженням. Дочекалась ранку... Він подзвонив — каже, все гаразд. А через місяць, ніби між іншим, зронив: "Та, тоді мене в ногу зачепило". Отак просто. А я ту ніч пам'ятаю до секунди.

ПРОДАВЧИНЯ: (киває, голос тихий, але твердий) Розумію. Мій брат — теж на передовій. І кожен його дзвінок — як ковток повітря. Як відкриті легені. Ми з ним майже однолітки — всього три роки різниці. Я його ще мала тягала всюди з собою, як іграшку. Мама нас навіть однаково вдягала: мені — голубу спідничку, йому — голубі штанці. Мені — смугасту футболку, і йому таку ж. **(усміхається крізь спогад)** А тепер... усе життя — це очікування. І молитва. І надія.

НАДІЯ: (її обличчя світлішає, вона дивиться на дівчину майже материнським поглядом) Ой, дівчинко... Бачиш? Ми всі тут чекаємо. Кожна — свою людину.

Сина, чоловіка, брата, тата... Україна зараз — це одне велике серце, яке стукає в ритмі чекання. На рідних. На новини. На Перемогу.

ПРОДАВЧИНЯ: (підходить до столика де сидить Надія) Знаєте... я не політик, не бізнесвумен. Просто дівчина, яка хоче щасливо жити, вийти заміж, побудувати своє життя. Але от думаю — невже тим, хто при владі, крім влади та смерті, більше нічого не треба? Ну, може, ще гроші... Навіщо ці війни?

І ще одне помітила: на всіх цих нескінченних зустрічах сидять лише чоловіки. Жодної жінки! І вони все вирішують, вирішують... приїхали, поговорили, випили кави, сфотографувались, дали інтерв'ю — і все по-новому, війна триває. А ми тут... ну, ви розумієте.

НАДІЯ: Розумію. І знаєте, я десь нещодавно прочитала дуже цікаву думку. Жінки, коли приходять у цей світ, уже несуть у собі внутрішній біль. Спочатку — підліткові роки й ті щомісячні муки. Потім вагітність, пологи, годування — знову біль, і часто постійний. Потім старість — теж зі своїми болями. А у чоловіків цього немає. Вони не відчувають болю на постійній основі, тому... вигадують його собі самі. Жорсткі види спорту, бійки, екстрим. Ну і війни, звісно.

І ще... чоловікам невідома цінність появи нового життя, адже вони не проживають це тілом. Може, тому і бережуть його менше.

ПРОДАВЧИНЯ: Цікаво... я про це ніколи так не думала. Напевно, якби зібралися одні жінки, то вони б усе вирішили: сходили б у спа, випили шампанського з мартіні, посміялися — і все, миру мир у всьому світі. (сміється)

НАДІЯ: (усміхається) Так... Це було б чудово.

ПРОДАВЧИНЯ: Ну правда ж, у спа ще ніхто ніколи війни не починав.

НАДІЯ: (сміється).

ПЕРЕХІД ДО ЗУСТРІЧІ З ВІДВІДУВАЧАМИ (Через розмову з відвідувачами поступово розкривається її внутрішній стан: туга, любов, віра, страх.)

(До кафе заходять перші відвідувачі. Двері дзенькають. На порозі — **ВОДІЙ МАРШРУТКИ**, (років за п'ятдесят, у форменій куртці, із кепкою на бік). За ним — **дві жінки**, які зупиняються біля полиць із випічкою. Водій упевнено прямує до стійки.)

ВОДІЙ МАРШРУТКИ (гучно, з посмішкою) Привіт, красуне! Як завжди — міцний еспreso, щоб аж вуха загорілись, і щось смачненьке, щоб очі не злипались! Давай той пиріжок з вишнями... і ще оцей чорний шоколад, що ховаєш від мене, зізнавайся!

ПРОДАВЧИНЯ (сміється, ставить чашку під кавомашину) Та що ви таке кажете! Весь шоколад на полиці, нічого не ховаю. Все добре, працюємо, як бачите.

ВОДІЙ МАРШРУТКИ (нахиляється трохи ближче, жартує) А ти знаєш, у Дії нова функція з'явилась — "Сама вродлива в Україні". Реєструєшся — і міністр краси кожного ранку надсилає тобі комплімент. Щоб не забували наші дівчата, що вони — найвродливіші в світі. Особливо поки хлопці на фронті — треба ж якось тримати бойовий дух!

(Сміється. Продавчиня теж сміється, кокетливо махає рукою.)

ПРОДАВЧИНЯ: Сам міністр?

ВОДІЙ МАРШРУТКИ: Тільки так! Тільки міністр! Наші дівчата заслуговують тільки найкраще! *(придивляється до Надії, яка сидить біля вікна)* А хто це в тебе така цікава біля вікна? Чужа? Звідкись? Чи знайома?

ПРОДАВЧИНЯ: (вже серйозніше, тихіше) Не знаю імені. Але... сина чекає. Він мав сьогодні проїжджати повз наше місто. *(Погляд її стає м'якшим, уважним)*

ВОДІЙ МАРШРУТКИ: (зразу змінюється, тон стає глибшим, щирим)

Ого... Ну, Боже допоможи. Щоб заїхав. Щоб побачились. *(пауза)*

Наші хлопці — це небо над нами. Вони тримають його, поки ми тут п'ємо каву.

Я щодня їду по цих трасах, і серце стискається. Але тримаємось.

Заради них — тримаємось. *(Бере свою каву, розраховується. Сідає за столик неподалік від Надії — не надто близько, не нав'язливо. Просто — поруч.)*

(Надія киває, але не відповідає. Її очі знову дивляться у вікно. Вона п'є чай. Її долоні міцно обгортають чашку. Але думки — далеко. Може, вона ніби вслухається у вуличні шуми за склом. Музика у фоні стихає.)

(Жінки тим часом обирають булочки, чай, сідають за сусідній столик. Вони говорять тихо, але їхня присутність створює відчуття живого

ранкового простору.)

(Продавчиня в цей час викладає нові снеки, періодично поглядає на Надію. В кафе — тиша, у якій чутно дихання. Надія ніби чує голоси, але все — крізь серпанок.)

ПРОДАВЧИНЯ: (поглядає у вікно) О, під'їхав спринтер. Зараз буде багато людей.

(Двері дзенькають. До кафе заходить група — четверо втомлених жінок і водій. Усі мають вигляд тих, хто довго був у дорозі. Дехто прямує до вбиральні, інші одразу до стійки, одна з жінок — ОЛЕНА, швидко купує каву й шоколад. Помічає, що всі столики зайняті. Погляд зупиняється на Надії. Після короткої паузи підходить.)

ОЛЕНА: (ввічливо) Можна я присяду? Тут усюди зайнято.

НАДІЯ: (підводить очі, киває) Так, звісно.

(Олена сідає навпроти, робить ковток кави. Кілька секунд мовчать.)

ОЛЕНА: (поглядає на свій годинник, потім на Надію) Ви не підкажете, котра година?

НАДІЯ: Десята двадцять п'ять (помічає годинник на зап'ясті жінки) А ваш... зламаний? Чи просто скло?

ОЛЕНА: (киває, усміхається сумно) Сказали — не підлягає ремонту. Але я його ношу. Це годинник моєї доньки. Наче її частинка завжди зі мною. **(Проводить пальцями по тріснутому склу.)**

НАДІЯ: А де вона?

ОЛЕНА: (після паузи) На війні. Вона лікарка. До великої війни працювала в опіковому центрі. А коли зять загинув — не змогла залишитись. Пішла на фронт.

НАДІЯ: (трохи затискається, але питає) Зять... на фронті?

ОЛЕНА: (погляд туманиться) Ні... Вдома. Коли наш район почали обстрілювати, він побіг до гаража — машину хотів вивезти, щоб нас рятувати. Туди й прилетів снаряд. Вибух. Відірвало ноги. Нікого поруч. Він просто лежав... стікав кров'ю. Коли ми почули — донька кинулась туди. Я за нею не встигала. Сусід допомагав. Коли прибігли — він уже... А вона все одно намагалась його врятувати. Джгути. Масаж серця. Кричала на нього. **(на мить зупиняється, тихіше)** У той момент вона й вдарилась годинником об асфальт. Скло луснуло. А стрілки — зупинились. Тепер я точно знаю час, коли життя пішло на "до" і "після". **(Кілька секунд мовчання. Надія уважно слухає, її очі вологі, але стримані.)**

ОЛЕНА: Ми якось виїхали. Оселилися у знайомих. Донька — через місяць вже була на передовій. А я залишилася. Сама. Родичі всі ще у двадцять другому виїхали до Польщі. От повертаюся від сестри. Покликала побачитись. Там, звісно, спокійніше. Сирен немає. Але й не свій дім. Ми там чужі. Молоді ще якось — звикають. А старші — ні.

НАДІЯ: Ви працюєте?

ОЛЕНА: Так. Сторожем. Хоча я — викладач музики. Поки роботи не знайшла, але от нещодавно двоє учнів з'явилося. Вдома займаємось. Я і гітару, і фортепіано люблю. Як не граю — ніби голос зсередини звучить.

НАДІЯ: *(після паузи, простягає руку)* Я — Надя.

ОЛЕНА: *(усміхається, тисне руку)* Олена. Дуже приємно, пані Надю. А ви... місцева?

НАДІЯ: Так. З цього міста. Живемо з чоловіком. Син на фронті. Подзвонив вранці — сказав, що проїжджатимуть повз. Можемо зустрітись. *(усміхається крізь сльози)*

Я одразу зранку — в кулінарію, в кондитерську, з дому трошки домашнього. Он... два пакети. Під столом.

(Олена дивиться — легкий рух голови.)

ОЛЕНА: А чоловік ваш?

НАДІЯ: Теж має під'їхати. Я ще так мандарин хотіла знайти... Він їх страшенно любить. Навіть не їсти — просто щоб пахло. Коли був малий, я якось на Новий рік цілий ящик мандаринів дістала. Так він ще місяць кожного разу, коли чистив, казав: "Дякую, мамо. У нас вдома досі пахне Новим роком." *(усміхається, очі блищать)*

ОЛЕНА: *(сміється)* Ох, у мене аж картинка перед очима — він такий, з мандарином у руці, і щасливий-щасливий.

НАДІЯ: Так і було. А одного разу, уявіть, він вирішив, що цей запах треба "зберегти назавжди". І сховав під подушку шкірки від мандаринів... Я спершу думала, що це миші завелися! *(сміється)*

ОЛЕНА: Ой, це прямо як з дитинства у фільмах... Така дрібниця, а як гріє серце.

(Олена допиває каву. Надворі сигналить спринтер.)

ОЛЕНА: *(встає)* Дуже рада, що ми поговорили. Я вам щиро бажаю — хай ця зустріч сьогодні відбудеться. Нехай обійме вас — і тримає довго-довго.

НАДІЯ: *(киває)* І вам — тільки добра. І спокою. Бережіть себе... і свою доньку.

(Олена йде до автобуса. Надія ще кілька секунд дивиться їй услід. У грудях ворухиться сум — знайомий, давній. Та цього разу — трохи тепліший. Бо вона почула іншу жінку. І знає: вона не сама. Її біль — не в порожнечі.)

(Олена щойно залишила кафе. Надія сидить за столиком, її чай давно охолонув. У грудях ворухиться хвиля знайомого суму — того, що завжди приходить після зустрічі з кимось, хто знає, як болить, поніс велику втрату. Вона відчуває, що не одна у своїй скорботі, і це дає їй якусь дивну розраду. Клієнтів у кафе помітно поменшало, залишився лише ВОДІЙ МАРШРУТКИ, що допиває свою каву.)

ПРОДАВЧИНЯ: *(Проходить через кафе, протирає столики, Підходить до столика Надії, її голос м'який)* Може чогось хочеться? Чай мабуть, охололий?

НАДІЯ: *(Піднімає голову, її погляд трохи розсіяний)* Ой, ні, дякую. Не треба. Я просто... *(зітхає)* ...задумалася.

ПРОДАВЧИНЯ: *(Співчутливо)* Бачу, щось вас турбує. Якщо хочете, я можу

присісти на хвилинку? Зараз клієнтів майже немає. Мене Марійка звуть, а вас?

НАДІЯ: (Тепло усміхається) Я – Надія. Буду вдячна. Зовсім не хочу сидіти сама.

(Продавчиня сідає навпроти Надії, з цікавістю і співчуттям дивлячись на неї. Водій маршрутки встає, киває обом жінкам і виходить з кафе.)

НАДІЯ: (Починає говорити, ніби розплутуючи клубок спогадів) Знаєш... Ця жінка, Олена... Її історія... Вона так відгукнулася в мені. Ми всі живемо цими спогадами, правда? Це єдине, що ніхто не відбере.

ПРОДАВЧИНЯ: (Киває) Так. Моя бабуся завжди каже, що спогади – це наш скарб, особливо коли важко.

НАДІЯ: От саме! Я от згадала... (Її погляд стає мрійливим, ніби вона бачить ті події наяву.) Колись, на день народження сина... йому було, здається, років сім чи вісім... Мій чоловік тоді подарував йому шкіряний футбольний м'яч. О, як він про нього мріяв! Це був не просто м'яч, це була найдорожча для нього річ. Він грав з ним вдома, спав майже з ним. **(Надія ледь помітно усміхається, її обличчя світлішає.)**

НАДІЯ: І ми вирішили святкувати його день народження на природі. Взяли все: шашлики, різні смаколики. Поїхали до лісу, де річка. Рибалили, чоловік уху зварив, таку наваристу, з димком... Пам'ятаю, син тоді вперше сам спіймав рибу. Який він був щасливий!

ПРОДАВЧИНЯ: (Слухає, захоплено) Ой, як гарно! Прямо уявляю!

НАДІЯ: А потім... (Надія хитає головою, усміхаючись від спогаду) Потім вони почали грати у футбол. Чоловік, син... Сміх стояв на весь ліс! І ось мій чоловік, як завжди, вдарив по м'ячу... А він як відлетів вдарив у дерево і відскочив прямо в річку! **(Надія замовкає, її очі блищать від сміху.)**

ПРОДАВЧИНЯ: (Сміється) Ой! І що ж?

НАДІЯ: А річка ж тоді була повноводна, течія сильна. М'яч поплав! А для сина це була справжня трагедія, уяви! Його новий, шкіряний м'яч! Він ледь не плакав. І чоловік мій... (Надія дивиться на Продавчиню, її погляд стає ніжним.) Він одразу: "Швидко всі в машину! Рятувати м'яч!" Ми всі стрибнули в машину, і поїхали вздовж річки! Наздоганяли його!

ПРОДАВЧИНЯ: (Здивовано, усміхаючись) Треба ж! Як у кіно!

НАДІЯ: Точно! Ми гналися за тим м'ячем, поки не перегнали течію, і вже нижче за течією чоловік вибіг з машини, підбіг до берега, пірнув у річку і витягнув його! (Голос Надії стає голоснішим, вона ніби переживає той момент знову) Син тоді так радів, обіймав його! І чоловік був такий щасливий, ніби не м'яч врятував, а цілий світ!

(Надія дивиться на Продавчиню, на її обличчі з'являється легка, але тепла усмішка.)

НАДІЯ: Ми тоді так сміялися. Весь день був такий... справжній. Таке щастя. Здається, що це було в якомусь іншому житті. Іноді мені здається, що все це було не зі мною. Ніби світ до війни і світ після війни – це два різних світи. І той, минулий... Він такий яскравий і далекий. А зараз... зараз просто чекаєш. Кожну хвилину. Життя мов

зупинилося. Свята не свята, бо коханих людей рядом немає і самому соромно радіти, бо там гинуть хлопці і дівчата....

(Надія замовкає. Її погляд знову стає серйозним, задумливим, але тепер у ньому є і слід тієї, минулої радості. Вона бере склянку з залишками чаю, який тепер вже зовсім холодний. Дивиться у вікно, за яким продовжується рух весняного ранку. Настрій у неї задумливий, але не безнадійний. Вона погладжує пакети для сина, ніби перевіряючи їхню цілісність.)

В цей момент до заправці-кафе заходить чоловік, Продавчиня йде за стойку, чоловік просить заправити машину, купує пиріг та чекає біля стійки поки його розрахують)

НАДІЯ: (тихо, ніби сама до себе) Ось так і живемо. Від спогаду до спогаду. Від дзвінка до дзвінка. Колись, здавалося, все було стабільним, зрозумілим. А тепер... тепер кожен день – це маленька перемога, якщо без тривоги. Кожна зустріч – це нагода поділитися болем, і це дивним чином полегшує. А хочеться ділитися радістю....

(Надія встає, підходить до стійки відносить склянку і просить кави. Продавчиня розраховує чоловіка, наливає Надії каву.

(Надія дивиться на каву, повертається за стіл, потім дивиться на дорогу за вікном.)

НАДІЯ: Деколько хвилин, кава, недоказані головні слова...Це все, що ми маємо. Ці уривки, ці крихти нормального життя. Або що ми називаємо нормальним зараз. Але навіть у каві, у цьому чеканні, є щось... справжнє. Те, що гріє. Любов. Вона нікуди не дівається. Ні біль, ні страх не можуть її згасити. Вона просто... змінює форму. Стає тихішою, глибшою, але такою ж сильною. Я чекаю не просто сина. Я чекаю... повернення. Повернення себе. Повернення миру. Повернення нашої родини, нашого життя, тих "п'яти хвилин", які розтягнуться на вічність.

(Надія замовкає, її погляд стає більш рішучим. Вона знову дивиться на вхідні двері, потім переводить погляд на дорогу. У її очах — сльози і водночас світло надії. Звучить легкий, сумний, але обнадійливий музичний фрагмент. Світло на сцені повільно тьмяніє.)

КІНЕЦЬ ПЕРШОЇ ДІЇ.

ДІЯ ДРУГА:

Місце дії: Кафе-магазин при заправці на виїзді з міста. **Час:** Ранок, ближче до

обіду. Час минає.

(Світло на сцені стає яскравішим, показуючи, що минув деякий час. Кафе стало помітно люднішим, ніж на початку першої дії. За столиками сидять різні відвідувачі: хтось п'є каву, хтось перекушує, хтось розмовляє по телефону. Чутно гомін голосів, брязкіт посуду, шум кавомашини. ПРОДАВЧИНЯ жваво обслуговує клієнтів. НАДІЯ все ще сидить за своїм столиком, але тепер вона виглядає трохи більш напруженою. Вона часто поглядає на двері та на свій телефон, який лежить на столі. Пакети з гостинцями для сина акуратно стоять поруч.)

(До кафе заходить ВОЛОНТЕР. Це чоловік років 35-45, енергійний, з рюкзаком і кількома сумками. На ньому зручний, практичний одяг. Він виглядає втомленим, але в очах - вогник іронії та фронтового гумору. Він одразу прямує до прилавка.)

ВОЛОНТЕР: *(Гучно, але доброзичливо)* Привіт, красуне! Є щось гаряченьке для втомленого воїна тилу? І каву, будь ласка, щоб аж ложка стояла!

ПРОДАВЧИНЯ: *(Усміхається)* О, Михайло! Знову в дорозі? Каву будете! І є свіжі пиріжки з капустою!

ВОЛОНТЕР: *(Киває)* Звісно, я ж в дорозі! Пиріжки – це те, що треба! А то вчора та позавчора в дорозі, був на "нулі", а пиріжечки це саме те що треба.

(Надія, почувши слово "нуль", піднімає голову і дивиться на Волонтера. Її погляд затримується на ньому.)

ВОЛОНТЕР: *(помічає погляд Надії, усміхається)* О, а я вас десь бачив... Чи це просто так здається? Я ж тут частий гість — то на фронт везу, то з фронту щось забираю.

НАДІЯ: Може, й бачили. Я тут іноді заправляю машину. Ви сказали — були на "нулі"?

ВОЛОНТЕР: Та де я тільки не був... *(знімає рюкзак, обережно ставить його біля стіни)* Ось так і живу — сьогодні в Харкові, завтра в Краматорську, післязавтра вже в Одесі, бо там гуманітарку вантажу. Сплю у бусі, їм що трапиться... але знаєте, дивне відчуття: коли ти потрібен, втома якось менше тисне.

ПРОДАВЧИНЯ: *(ставить перед ним каву й пиріжки)* Ось, щоб сили були. А то ви як вічний двигун — без зупинки.

ВОЛОНТЕР: *(з вдячністю)* Дякую. От думаю, що колись напишу книгу: "Сто історій і один бус". Бо за кожним пакетом — чийсь життя. Оце везеш, наприклад, прості шкарпетки, а вони там, на передку, як золото. Або банку меду — і у хлопців свято.

НАДІЯ: *(тепліше)* Ви, мабуть, багатьох врятували.

ВОЛОНТЕР: *(п'є ковток кави)* Я не рахую. Моя робота — довести. Там уже вони роблять неможливе. А я просто стараюсь, щоб їм було трохи легше.

ПРОДАВЧИНЯ: Михайле, та ви ж і собі не даєте легко жити!

ВОЛОНТЕР: *(сміється)* Ну, спокій — то не для мене. Як кажу своїм друзям:

"Відпочиватиму, коли Перемога буде". От тоді й спробую вперше за багато років виспатися. **(відкушує пиріжок, усміхається)** Знаєте, був я якось у грудні на "нулі". Мороз, сніг летить, вітер такий, що аж вуха відриває. Везу хлопцям теплі речі, генератор і... одну коробку з мандаринами. Думаю собі: ну, мандарини — це ж дрібниця, але пахнуть святом.

Заїжджаю, вони вилазять із бліндажа, всі в балаклавах, очі тільки видно. Я дістаю мандарини, і один каже: "Ти що, Михайле, з глузду з'їхав? Ми ж тут на війні!" — а другий підходить, бере одну, нюхає... і сміється так, що аж очі теплі стають. Каже: "От тепер точно Новий рік прийшов. Бо пахне домом".

І от ми сидимо в тому холодному бліндажі, гріємось біля буржуйки, їмо ті мандарини, а в голові... ну, якби не автомат поруч, то можна подумати, що ми просто десь у горах на зимовому відпочинку.

НАДІЯ: (усміхається крізь сльози) Мій син теж любить мандарини. Коли був маленький, я дістала цілий ящик на Новий рік, їли їх майже місяць. Він казав: "Дякую, мамо, у нас вдома досі пахне святом."

ВОЛОНТЕР: (тепло дивиться на Надію)

Передайте йому, що ця пахуча згадка дому — найцінніша зброя, яка тримає нас у найтяжчі часи.

(Підходить до столика Надії, ставить свою каву та пиріжок.) Можна присісти на хвилинку?

НАДІЯ: (Киває) Так, звісно.

(Волонтер сідає за столик Надії. Він швидко їсть пиріжок, запиваючи кавою.)

ВОЛОНТЕР: (З повним ротом, але весело) Смакота! Аж настрій піднявся. Я тільки но з-під Бахмута. Возив хлопцям тепловізори, дрони... там зараз пекло, справжнє... Але вони тримаються! Ох, як тримаються! З таким гумором, що дивуєшся. Кажу їм: "Хлопці, ви що, з цирку приїхали? Такі вправні — і з гумором, і акробати, і фокуси та взагалі чудеса зі зброєю робите!" А вони: "Ні, Миха, ми з України! А це — наш спосіб не з'їхати з глузду!"

(Надія слухає його, її обличчя відображає суміш страху і гордості.)

НАДІЯ: Мій син... теж там. На Донеччині.

ВОЛОНТЕР: (Його обличчя одразу стає серйознішим, але в очах залишається тепло) Ого! Ну, тоді мої вітання! Передайте йому, що він герой. І що ми тут, у тилу, робимо все, що можемо. **(Він дістає з однієї зі своїх сумок невеликий, але міцний пакунок, загорнутий у темну тканину.)** Ось. Це я хлопцям возив, але один залишився. Не дочекався мій друг цього пакунку... Зараз він йому вже не потрібен.... Це... **(знижує голос)** ...це такі штуки, що їм там дуже потрібні. Передайте синові - він знає, що це. Скажіть, від "Михайла з Дніпропетровщини".

(Волонтер обережно кладе пакунок на столик поруч з пакетами Надії. Надія дивиться на пакунок, потім на Волонтера, в її очах - вдячність.)

НАДІЯ: Дякую вам. Дуже дякую.

ВОЛОНТЕР: (Махає рукою) Та що там! Це ж наша спільна справа. Я ось зараз ще заїду на склад, заберу ліки, і знову на схід. Треба ж, щоб вони там відчували нашу підтримку. І щоб знали – ми їх чекаємо. Усіх. **(Він допиває каву, підводиться.)**

НАДІЯ: Дуже шкода, що ваш друг загинув.

ВОЛОНТЕР: (знову сідає на стілець) Так, і мені.... Знаєте, це був дуже геройський чоловік. Нічого не боявся. Стільки операцій провів. Стільки орків до пекла відправив. А бачиш ти, пуля— дура! Снайпер його знайшов. До сі не можу повірити, що його немає. Навіть на похороні не вірив, що з ним прощаюсь...Ну, вже мені час, бувайте! Тримайтеся! І нехай ваш син обов'язково заїде!

(Волонтер швидко виходить з кафе. Надія дивиться йому вслід. Вона бере пакунок, обережно торкається його, відчуваючи вагу і важливість того, що в ньому. Її обличчя знову стає задумливим. Телефон лежить поруч, і вона періодично поглядає на нього. Вона знову занурюється в думки, дивиться у вікно, але перед очима вириває зовсім інша картина-біль у серці через втрату. Волонтер через свої спогади розворушив її болючі спогади про трагічну втрату)

В кафе знову стало порожньо. Двоє відвідувачів пили кофе та тихо розмовляли.

Продавчиня знову підійшла до НАДІЇ та присіла на стілець.

ПРОДАВЧИНЯ: Бачили Михайла?

НАДІЯ: Так. Такий світлий, веселий... І таку важливу справу робить.

ПРОДАВЧИНЯ: Я його давно знаю. Якби ви знали, що він у 2022 році пережив... Його дружина загинула під час обстрілу в Харкові. Вони разом від початку війни займалися волонтерством. А того дня вона поїхала складати іспити в інститут. Він чекав на неї, чекав... А потім поїхав шукати. Знайшов у... морзі. Склала іспити, вийшла з університету, йшла до метро... і потрапила під обстріл.

Він рік ходив у чорному. Приховував біль за жартами, сміхом... але ми все бачили. Ми розуміли. І знаєте, що він якось мені сказав? "Поки я в дорозі, поки комусь допомагаю — я ніби і з нею поруч. Бо ми ж це завжди робили разом".

НАДІЯ: Дуже жаль... Скільки ж ця клята війна забрала...**(робить паузу, опускає погляд)** Я теж згадала історію. Не свою... Подруги. Світлани. Вона тоді стояла переді мною — бліда, мов крейда. Очі... порожні. Голос тремтів: "Дениса більше немає". Її син. Молодий. З Третьої штурмової. Пройшов пекло. Повертався з найгіршого — виснажений, у пилуці, з очима, що бачили занадто багато. Але живий. Поки...Поки ракета не влучила просто в ту землянку, де вони спали. Вирва. І — тиша. Я сиділа поруч зі Світланою, тримала її за руку. Вона мовчала. Очі — сухі, але темні, як ніч без зірок. Коли тіло привезли додому — все селище вийшло зустрічати. Люди стояли вздовж дороги. На колінах. Мовчки. З квітами. Поруч — побратими. Виснажені. З порепаними руками. І з мовчанням у зіницях.

На похороні хлопці, всі в чорних окулярах, читали йому свою молитву — молитву

Третьої штурмової. Голоси тремтіли, але жоден не зламався. Три залпи. Прапор — у руки матері. І небо, що раптом стало сірим...

Після всього ми ще кілька днів були разом. Вона — у хустці, загорнута в плед. Я — поруч. Без слів. Бо іноді нічого й не треба казати. Треба просто бути.

(пауза) І, знаєте... Коли бачу таких, як Михайло... з усмішкою, попри біль... думаю: може, це й є наш спосіб тримати одне одного. Пам'ятати. І жити.

(вона замовкає, дивиться у вікно) Там, за склом, — вже не порожнеча. Там — слід. Світлий. Людський. І — вічний...

(До кафе заходить ЧОЛОВІК Надії. Це чоловік років 50-ти, охайний, у діловому, але трохи пом'ятому одязі. Виглядає трохи втомленим, зосередженим на своїх думках, але його очі шукають Надію. Він одразу помічає її, і на його обличчі з'являється полегшення, а потім — ніжність.)

ЧОЛОВІК: (Підходить до столика, ледь помітно усміхається) Надійко. Ти вже тут.

(Продавчиня встає трішки посміхнувшись йде за стійку)

НАДІЯ: (Піднімає голову, її обличчя одразу світлішає від радості, але в ній все ще відчувається тривога. Вона встає і обіймає його.) Ти приїхав! Я вже думала...

ЧОЛОВІК: (Міцно обіймає її, притискаючи до себе, потім цілує в скроню. Його голос трохи хрипкий.) Вибач, що так пізно. Там на роботі... Завалило. Ледве вирвався. **(Відсуває стілець, сідає поруч.)** Ну що, є новини? Дзвонив?

НАДІЯ: (Сідає назад, її рука інстинктивно лягає на його руку) Дзвонив рано вранці. Сказав, що може, заїде. Більше поки ще ні. **(Вона кидає погляд на пакети, потім на пакунок від волонтера.)** Я тут... з самого ранку. І знаєш, скільки всього сталося.

ЧОЛОВІК: (Бере її руку. Його погляд зупиняється на пакунку.) Це що?

НАДІЯ: (Глибоко вдихає, ніби збираючись з думками) Це від волонтера. Він тільки-но з-під Бахмута. Привіз хлопцям... **(знижує голос)** ...щось дуже важливе. Сказав, що наш син знає, що це. А хлопець, якому він це віз нажаль загинув.

ЧОЛОВІК: (Серйозно киває.) Зрозуміло. **(Відпускає її руку, бере свою каву, яку принесла Продавчиня. Продавчиня одразу розуміє, що це її постійні клієнти, і подає каву без зайвих питань і бере від чоловіка гроші повертається до стойки).**

НАДІЯ: (Продовжує, її слова линуть потоком. Вона відчуває потребу виговоритися, а він - готовий слухати.) А ще... ти не уявляєш. До мене підсіла жінка, Олена. Вона їхала з Польщі від сестри. В неї зять загинув, коли снаряд влучив біля їхнього гаража. Просто хотів забрати їх машиною... А його дружина, її донька... вона лікарка. На фронті. І ця жінка, Олена, вона носить годинник доньки, який зупинився. Сказала, це як частинка її завжди поруч. І вона... вона викладач музики, а

тепер працює сторожем, бо іншої роботи не знайшла. **(Голос Надії тремтить від співчуття.)** Уявляєш, скільки такого болю зараз довкола? А ще волонтер, який передав сину пакунок, він втратив кохану жінку, вона загинула при обстрілі у Харкові....

ЧОЛОВІК: (Він слухає уважно, його обличчя стає сумним. Він робить ковток кави, потім дивиться на Надію.) Розумію, Надійко. Розумію. Кожен день, коли на роботу їду, бачу ці обличчя... Всі такі напружені, втомлені. Кожен з чимось своїм. Але... **(він дивиться на неї з ніжністю)** ...головне, що ми разом. Тримаємося.

НАДІЯ: (Зітхає, її погляд стає м'якшим.) Так. Тримаємося. Я згадала сьогодні, як ми колись з сином... **(розповідає про шкіряний м'яч та їхню пригоду на річці, як вона вже розповідала Продавчині, але тепер її слова адресовані лише йому, її чоловікові, і в них більше тепла та ностальгії, бо він був там).** Пам'ятаєш, як ми гналися за тим м'ячем понад річкою? Він тоді так плакав, що м'яч уплив. А ти... ти так біг за ним. І коли ти його витягнув, він був таким щасливим! І ти був щасливий, як дитина. Той день... Він був таким справжнім. **(Вона робить паузу)** Мені іноді здається, що те життя, до війни, було наче сон. А зараз... **(її голос стихає)** ...зараз просто чекаєш.

ЧОЛОВІК: (Бере її руку, стискає. В його очах з'являється біль) Пам'ятаю. Як же таке забудеш. Це було... щастя. І воно нікуди не зникло, Надійко. Воно просто... **(шукає слова)** ...ховається поки. Але воно є. У нас є. І буде. Для нас усіх. І для сина. Знаєш, я вчора їхав на базу, там повна розруха, все в руїнах. І раптом побачив, як з-під бетонної плити пробивається маленька квітка. Тендітна, біла. Вона ніби казала: "Я є. Я жива. Я вистою". Так і наше щастя. Воно зараз наче та квітка. Її не видно з першого погляду, але вона є. Вона бореться і чекає сонця. Він повернеться, і ми обов'язково ще поїдемо на річку. Обіцяю тобі.

НАДІЯ: (Дивиться на нього, у її очах - сльози, але і вдячність за його слова, за його віру. Вона бачить його втому, його турботи, але й його непохитну любов) Я вірю. Просто... так хочеться, щоб ці п'ять хвилин на які він заїде, дай Бог, перетворилися на вічність.

ЧОЛОВІК: (Ледь помітно усміхається, гладить її по волоссю.) Перетворються. Обов'язково. Кожен день, кожна ніч, що ми тримаємось, — це і є вічність. Це і є та нитка, яка з'єднує нас, поки він там. Це і є наша віра. Кожен день ми творимо наше щасливе майбутнє, яким би темним не здавалося сьогодні. А поки... **(він обіймає її за плечі, притискає до себе)** Тримаємось.

(Надія притуляється до нього. Момент тиші. Вони сидять, обійнявшись, їхні руки переплетені. Це сцена напруженості, але й глибокого розуміння, підтримки та примирення в їхніх стосунках. Вони - єдина сила в цьому світі чекання. Чоловік вже допив свою каву. Надія іноді кидає погляд на телефон або на входні двері. Надя підіймається підходить до Продавчині купує склянку води та бере стаканчики, повертається ставить на стіл,

наливає в один стаканчик води достає пігулку та запиває водою.)

До кафе заходить ПАНІ ГАЛЯ - літня, жвава жінка в яскравому, можливо, трохи старомодному одязі, з хусткою на голові. Вона несе з собою велику плетений кошик, з якого визирає щось накрите рушником. На її обличчі - незламний оптимізм та трохи ексцентричності. Вона помічає Надію та її Чоловіка. Вони знайомі раніше.

ПАНІ ГАЛЯ: (Прямує до них, її голос гучний і впевнений) О-о-о! Хто це тут? Надійко! (Вона ніби не чекає відповіді, одразу звертається до Продавчині.) Дівчинко! Мені, як завжди, чай з лимоном, та щоб гарячий, аж пекельний! А то ж до хлопців стільки нести, а їм же тепло треба ось і заряджуся!

ПРОДАВЧИНЯ: (Усміхається, вже звикла до пані Галі) Доброго дня, пані Галю! Зараз усе буде!

ПАНІ ГАЛЯ: (Підходить до столика Надії, ставить кошик біля себе. У її погляді з'являється співчуття, але воно швидко змінюється на рішучість.) Надійко, а ти чого тут?

НАДІЯ: (Киває, усміхаючись крізь сум) Чекаю, пані Галю свого сина, може буде проїжджати мимо та заскоче на п'ять хвилин.

ПАНІ ГАЛЯ: (Махає рукою) Еееехх, чекання! Це ж найважче! Але ви не хвилюйтесь, ваш син як мій онук - усі наші хлопці повернуться! Всі до єдиного! Бо вони ж за нами, за Україну! (Вона оглядає кафе, потім знижує голос, ніби ділиться великим секретом, хоча чути її, мабуть, усьому кафе) Я ось тут борщу наварила - знаєте, такого, що ложка стоїть! І піріжечків з вишнями! (Заглядає в кошик, ніби показуючи його вміст Надії) Свіженькі! Хочу передати хлопцям що на нашому блокпосту стоять. Вони ж там бідолашні, щодня картопля з тушонкою. А тут борщик, як у мами!

ЧОЛОВІК: (Усміхається) Пані Галю, ви ж наша невтомна бджілка!

ПАНІ ГАЛЯ: (З гордістю) Аякже! А хто ж, як не ми? Я ось на днях сусідку зустріла, вона каже: "Галю, ти б вже відпочила! Ти ж не дівчина!" А я їй: "Що, кажу, відпочивати? Коли ворог на нашій землі? Коли наші хлопці там життя кладуть? Я краще борщик наварю, ніж на дивані штани протирати!" (Вона сміється, потім раптом стає серйозною.) Треба ж їм там силу давати, щоб знали, що тут, удома, їх люблять і чекають. І що ми за них горою!

(Продавчиня приносить чай для пані Галі. Пані Галя енергійно відпиває з чашки.)

ПРОДАВЧИНЯ: (Жартома) Пані Галю, та ви ж як батарейка — не сідаєте ніколи!

ПАНІ ГАЛЯ: (Сміється) Бо я на сонячних панелях! Як побачу усмішку — одразу підзарядка! А почую анекдот, так і зовсім буду як ракета!

ПАНІ ГАЛЯ: (До Надії) Ось, Надійко, тримайте! (Дістає з кошика невеликий, але міцно зав'язаний вузлик.) Це для вашого сина. Я йому там... (знижує голос до

шепоту) ...на пиріжки з вишинами нашепотіла, щоб скоріше повертався! І оберіг там, від бабці Галі! Нехай знає, що ми за нього молимося!

Пані Галя простягає Надії вузлик, в якому щось загорнуто. Надія бере його з глибокою вдячністю, зворушена щирістю та вірою пані Галі.

НАДІЯ: (З тремтячим голосом) Пані Галю... Дякую вам. Від щирого серця.

ПАНІ ГАЛЯ: (Махає рукою) Та що там! Це ж дрібниці! Головне, щоб перемога була! А вона буде! Я ж знаю! У мене ось... **(показує на небо)** ...свої джерела інформації! **(Підморгує Надії, потім дивиться на годинник.)** Ну, мені вже бігти треба! А останок ва мій анекдот: Кажуть, під час війни треба економити... От я економлю: замість того, щоб переживати кожен день, я переживаю лише через день! І знаєш, Надійко... працює!

(Пані Галя встає з стільця, бере свій кошик.) ПАНІ ГАЛЯ: Ну все! Бувайте! Передавайте привіт синочку! І нехай йому буде тепло від нашої любові та трішки він гостинців!

Пані Галя, сповнена енергії, виходить з кафе так само стрімко, як і з'явилася. Надія тримає вузлик, який вона їй дала. Її обличчя світлішає. Її Чоловік з ніжністю дивиться на неї.

В цей момент до кафе заходять ТРОЄ ВІЙСЬКОВИХ. Вони молоді, але видно, що втомлені, можливо, дещо запорошені. Було чутно, як на заправці зупиняється їхній пікап. Вони прямують до прилавка

ПЕРШИЙ ВІЙСЬКОВИЙ: (До Продавчині, голос трохи хрипкий, але з усмішкою) Доброго дня! Нам три кави, будь ласка. Такої... щоб очі відкрились і назад не закрились до завтра.

ПРОДАВЧИНЯ: (з повагою, вже тягнеться до кавомашини) Є, хлопці! Є і кава, і душа до неї. Свіжі круасани, синабони, пиріжки з капустою і з вишнею. Що будете?

ДРУГИЙ ВІЙСЬКОВИЙ: (посміхається, кидає погляд на побратимів) О, синабони! Наш командир їх так любить, що готовий за них чергування поміняти. Давайте йому парочку, а краще три — бо інакше на нараді буде кисло.

ТРЕТІЙ ВІЙСЬКОВИЙ: (зітхає, але з легкою посмішкою) Ех, хлопці... коли вже ми наїмося нормальної їжі, а не сухпайків... Щоб тарілка, пар, і ніхто не кричав: "Час вийшов!"

ПЕРШИЙ ВІЙСЬКОВИЙ: (підхоплює жарт) Та ти ж, Андрію, навіть як перемога буде, все одно спитаєш: "А де сухпай? Я звик!"

(Сміються. Продавчиня наливає каву, кладе випічку на піднос.)

ПРОДАВЧИНЯ: Тримайте, хлопці. Кава найміцніша, а синабони — найсвіжіші. Смакуйте. І повертайтеся живі.

(Вони беруть каву та випічку, сідають за вільний столик неподалік від Надії. Між ними зав'язується тихий, буденний діалог про дорогу, про плани, про щось своє. Вони не кричать, не привертають уваги. Просто п'ють каву, відпочивають.)

НАДІЯ: (Тихо, до Чоловіка) Подивись на них. Молоді такі... І втомлені. Серце крається.

ЧОЛОВІК: (Киває, його погляд теж сповнений співчуття) Надійко. Вони всі такі. Кожен з них – чийсь син, чоловік або батько.

(Один з військових, той, що молодший, РОМАНТИЧНИЙ ВІЙСЬКОВИЙ, випадково ловить погляд Надії. Він трохи збентежений, але в його очах – якась глибина, не дитяча. Він ледь помітно киває Надії. Надія усміхається йому у відповідь, її усмішка сумна, але тепла.)

НАДІЯ: Може, і мій зараз такий. З такими ж очима. З такою ж втомою. Але з такою ж вірою.

(Військові допивають каву, підводяться. Вони розраховуються, дякують Продавчині. Коли вони проходять повз столик Надії, ПЕРШИЙ ВІЙСЬКОВИЙ зупиняється на мить.)

ПЕРШИЙ ВІЙСЬКОВИЙ: (До Надії, трохи ніяково, але з щирістю) Як у мамі... **(Помітивши своє звертання, він виправляється.)** Вибачте. Просто... У вас очі такі, як у моєї мамі. Вона теж, мабуть, чекає на мене...І я так скучив за нею, рік її не бачив....

НАДІЯ: (Її очі наповнюються сльозами) Чекає, синку. Кожна чекає. І молиться.

ПЕРШИЙ ВІЙСЬКОВИЙ: (Усміхається. Його усмішка світла, хоч і втомлена.) Тоді все буде добре. Ми повернемося. Обов'язково.

(Він киває, і вони всі троє виходять з кафе. Надія дивиться їм услід, доки їхній пікап не від'їжджає від заправки. Вона відчуває суміш болю, гордості та надії. Її рука мимоволі торкається пакунків для сина.)

Надія дивиться на вихід, її обличчя відображає суміш болю, гордості та надії. У кафе панує відносна тиша, чутно лише тихий гомін розмов та шум кавомашини.)

Раптом лунає пронизливий, тривожний звук СИРЕНИ ПОВІТРЯНОЇ ТРИВОГИ. Звук гучний, він пронизує все навколо. Усі в кафе здригаються. Розмови стихають. Люди встають, хтось бере з собою напої, хтось швидко допиває та виходять з заправки. Продавчиня швидко закриває касу.)

ПРОДАВЧИНЯ: (Голосно, але спокійно) Шановні відвідувачі! Повітряна тривога! Просимо пройти в укриття! В нас є підвал. Він облаштований!

(Надія та Чоловік переглядаються. Він бере її за руку.)

ЧОЛОВІК: Ходімо в підвал, Надійко.

НАДІЯ: (Хитає головою) Я тут. Залишуся тут. **(Її погляд прикутий до вхідних дверей.)**

(У цей момент до кафе майже вбігає молода жінка, НАСТЯ, років 25-30. Вона розгублена, її обличчя в сльозах, волосся розпатлане, одяг трохи пом'ятий. Вона ледь тримається на ногах, озирвається навсібіч, ніби шукає когось або щось. У руках тримає невелику сумочку. Сирена виє, посилюючи її

паніку.)

НАСТЯ: *(Майже криком, до Продавчині, яка вже готова йти в укриття)* Де... де він? Мій чоловік! Він тут був! Він... ми посварилися! Він сказав, що... *(голос зривається на ридання)* ...що я його дістала!

ПРОДАВЧИНЯ: *(Співчутливо)* Дівчино, вам треба в укриття! А чоловік... він, мабуть, уже там!

НАСТЯ: *(Махає руками)* Ні! Ні! Я не можу! Він... він поїхав! Він сказав, що не може мене більше бачити! *(Вона озирвається, її погляд зупиняється на Надії, яка спостерігає за нею. Настя ніби бачить у Надії матір.)* Жіночко... *(Вона робить крок до Надії, потім падає на вільний стілець біля її столика, закриваючи обличчя руками і гірко плачучи.)* Я не знаю, що робити!

(Чоловік Надії дивиться на неї, чекаючи її реакції. Надія дивиться на розгублену, згорьовану Настю. Материнський інстинкт перемагає її власну тривогу.)

НАДІЯ: *(Швидко підсуває до Насті склянку з водою, що стояла у неї на столі. Її голос м'який, але впевнений.)* Дівчинко. Випий води. *(Вона торкається її плеча.)* Спокійно! Що трапилось?

НАСТЯ: *(Піднімає на неї червоні від сліз очі)* Ми... ми посварилися. Через дрібниці. А тепер... я так боюсь... Що він поїхав. І ми більше ніколи... *(Знову починає плакати.)*

НАДІЯ: *(Обережно гладить її по спині)* Тихше, тихше. Він нікуди не поїхав. Він, мабуть, теж у підвалі, чекає. *(Вона поглядає на Продавчиню, яка тепер трохи забарилася, спостерігаючи за сценою)*

НАСТЯ: *(Трохи заспокоюється, п'є воду)* Я... я Настя.

НАДІЯ: Я Надія. *(Киває на свого Чоловіка)* А це мій чоловік. Все буде добре, Насте. Навіть коли здається, що все руйнується, завжди є вихід. А іноді і декілько. І завжди є ті, хто допоможуть. А як що нікого немає поруч в тебе є - ти! Як казала моя бабуся: "Поки в тебе є хребет, в тебе є підтримка!". Скажи спокійно що сталося? Може, легше стане?

(Настя, відчуючи тепло і підтримку, починає розповідати крізь сльози про свою сварку. Надія слухає її, час від часу киваючи, її Чоловік теж уважно слухає, тримаючи Надію за руку. Напруга тривоги триває. Продавчиня теж уважно слухає. Настя п'є воду, і це ніби заспокоює її.)

НАСТЯ: *(Тихо, згорьовано, п'ючи воду)* Я просто так втомилася... Втомилася боятися. Втомилася від цих сварок. Це все війна... Вона руйнує все... *(Її голос стає голоснішим, вона дивиться на Надію, в її очах - відчай.)* Ви знаєте, ми раніше ніколи не сварилися. В нас було таке життя... спокійне, тихе. А тепер... тепер кожна дрібниця, кожне слово - як бомба. Він затримується на роботі, а я не можу заснути, бо мені здається, що щось сталося. Він каже, що я його "контролюю". А я... а я просто

боюсь! Я боюся, що він піде, і я залишусь одна. Я боюся кожного звуку, кожної сирени. Це все так тисне, так тисне, що... Ми вже двічі переїжджали, кожного разу з нуля, в Луганську будинок розбомбили, у Нікополі квартира згоріла після обстрілів, зараз тут... **(Вона закриває обличчя руками і гірко плаче.)** Я не така сильна як інші. Я просто дівчина, звичайна...

НАДІЯ: (Обережно гладить її по спині.) Тихше, тихше, дівчинко. Все добре. Ти сама не знаєш яка ти. Ти молодець. Та ти кремінь!

НАСТЯ: (Піднімає голову, її обличчя в сльозах) Ні, це я! Я йому сказала такі слова... Що краще б ми ніколи не зустрічалися! Як я могла так сказати? Я ж його так люблю! Він завжди мене опікував та оберігав. Це просто... війна забирає нас... руйнує нас... Забирає нас самих у нас. Розумієте? Ми стаємо не собою. Я не хочу бути такою. Але як це зупинити?

НАДІЯ: (Її голос спокійний, але сильний) Вона руйнує. Але й показує, хто є хто. І що насправді важливо. Любов, Насте. Вона сильніша за будь-яку війну. Ти знаєш, я ось свого сина чекаю. І чекаю вже дуже давно. Кожен день як рік. Але... **(дивиться на Чоловіка, потім на пакети для сина)** ...я знаю, що він повернеться. І вірю, що і твій чоловік до тебе повернеться. Просто... зараз час такий. Треба триматися. І розмовляти. І підтримувати. Не відпускати одне одного.

(В цей момент сирена повітряної тривоги замовкає так само раптово, як і почалася. У кафе повертається гомін. Люди починають виходити з укриття, повертатися до своїх справ. Настя піднімає голову, злякано озирається. До кафе заходить ЧОЛОВІК НАСТІ, видно, що він шукає її. Він теж виглядає розгубленим і стривоженим. Він помічає Настю за столиком Надії. На його обличчі - полегшення, потім провина.)

ЧОЛОВІК НАСТІ: (Підходить до них, його голос тремтить) Насте! Ти тут! Я... я так перелякався! Вибач мені! Я був не правий! Я дуже тебе люблю!

НАСТЯ: (Підводиться, її обличчя освітлюється. Вона кидається йому в обійми) Ні! Це я! Вибач мені!

(Вони міцно обіймаються. Момент щирого примирення, повний емоцій. Чоловік Насті помічає Надію та її Чоловіка)

ЧОЛОВІК НАСТІ: (До Надії, вдячно) Дякую вам. Дуже дякую. **(Він обіймає Настю, а вона дивиться на Надію з вдячністю)**

(Пара Насті, обійнявшись, прямує до виходу з кафе. Надія дивиться їм услід, на її обличчі з'являється тепла посмішка. Вона залишається за столом. Її Чоловік з ніжністю стискає її руку.)

НАДІЯ: (Тихо, до Чоловіка) Бачиш? Навіть у такий час... любов знаходить дорогу.

ЧОЛОВІК: (Киває) Так. І так завжди буде.

КІНЕЦЬ ДРУГОЇ ДІЇ.

ДІЯ ТРЕТЯ

Час: День, близько 12:00 – 13:00.

(Світло на сцені стає ще яскравішим, але в повітрі відчувається напруга очікування. У кафе відносно тихо, більшість відвідувачів, що були під час тривоги, розійшлися. НАДІЯ та її ЧОЛОВІК сидять за своїм столиком. Напруга висить у повітрі, вона відчувається в кожному їхньому русі, у кожному погляді. Пакети з речами для сина акуратно складені поруч. Надія кілька разів відкриває входні двері, поглядає на дорогу, що веде з міста, потім повертається назад, її обличчя засмучене. Продавчиня за прилавком періодично кидає на них співчутливі погляди.)

НАДІЯ: *(Тихо, до Чоловіка, коли знову сідає)* Нікого. Тиша. Колон немає. Може, вони вже проїхали? По іншій дорозі?

ЧОЛОВІК: *(Бере її руку, намагаючись заспокоїти)* Надійко, не накручуй себе. Якщо сказали, що заїдуть, то заїдуть. Або дадуть знати. Дороги ж різні бувають, раптом десь затримка.

(Надія киває, але видно, що її слова не переконують. Вона дістає телефон, дивиться на нього. Екран темний.)

НАДІЯ: Чому він не дзвонить? Хоча б смс...

(Телефон Надії раптом ДЗВЕНИТЬ. Вона здригається, її очі розширюються від хвилювання. На екрані - "СИН". Її Чоловік теж нахиляється, дивлячись на телефон.)

НАДІЯ: *(Голос тремтить)* Це він... *(Відповідає на відеодзвінок, на екрані з'являється обличчя СИНА. Він втомлений, але усміхається. За його спиною видно, що він, можливо, їде якійсь машині)* Алло, алло, Синочку, ти бачиш мене?

СИН: *(Посміхається)* Я дивлюся на тебе.

НАДІЯ: Синочку, мій дорогий!

Всі відвідувачі кафе-заправки замовкли, Продавчиня завмерла, в цей час до приміщення заходить водій заправити машину, вона показує йому п'ять пальців і шепоче "Почекайте п'ять хвилин!" Всі переживають.

СИН: Так, мамусік.

НАДІЯ: Ти став такий дорослий!

СИН: Є таке.

НАДІЯ: Як ти?

СИН: Нормально, наскільки це можливо.

НАДІЯ: *(Зітхає, її очі вологі)* Дай Бог здоров'я тому, хто придумав відеозв'язок. Але дуже прикро, що доторкнутися, обійняти — неможливо. Тільки не клади трубку, мені так радісно тебе чути

СИН: Та ніби не збирався. Не хвилюйся. Як там тато?

НАДІЯ: Все гаразд. Він тут, поруч, теж чекає. *(Надія повертає телефон в сторону чоловіка, він посміхається та маше рукою)*

СИН: Привіт Батько! Дуже радий тебе бачити! Це дуже добре, що ви разом. Я б теж хотів... разом...Бачиш, як вийшло.

НАДІЯ: Нічого. Ми все одно побачились. Я щаслива.

СИН: І я теж. Мам, ти довго вже чекаєш?

НАДІЯ: З ранку. Каву хочу з тобою випити!

СИН: Ага. Я теж хотів би. Мам...

НАДІЯ: Так, мій дорогий!

СИН: Я тебе люблю.

НАДІЯ: І я тебе, мій хлопчику. Моя гордість, моя радість! День, коли ти народився, був найщасливішим у моєму житті.

СИН: Мам... Пробач мені.

НАДІЯ: За що?

СИН: Ну... було, що кривдив тебе, бувало ображав... але не зі зла, дурний був просто...

НАДІЯ: Без цього ніяк. Головне, що ти зрозумів це. Помилка, яку усвідомив — це вже не загроза. А я теж не свята. Я теж вчилася бути мамою. Помилок було чимало. Але ми вчилися одне у одного, правда ж? Коли народжуєш дитину нажалі з ним тобі в пологовому будинку не надають інструкцію що треба робити, тому тільки метод проб та помилок, то нічого! А взагалі — це що за розмова?

СИН: Мамо, я....

НАДІЯ: Ти що, прощаєшся зі мною? Не смій! Ми доживемо до Перемоги в повному здоров'ї. Побачимо, як усі вороги здохнуть у страшних муках. Ми будемо жити вільними і цьому навчимо наших дітей та онуків! Ти чуєш? Не смій!

СИН: Мам!

НАДІЯ: Таааак, ану вище ніс! Ми все подолаємо! Кожен на своєму місті і всі разом! Краще скажи: ти не голодний?

СИН: Ні, ми щойно їли.

НАДІЯ: От і добре. Я тобі купила твої улюблені цукерки, кекси і ще там у пакеті — смаколики всякі. Тітка Галя тобі передала гостинець. Та ще один подарунок від волонтера нашого Михайла.

(У цей момент телефон кілька разів коротко пискнув — і зв'язок обірвався. На екрані з'явилося повідомлення "Зв'язок перервано".)

НАДІЯ: *(Відчайдушно, її голос повний болю)* Ооооо, о...Ні, ні, ні...

(Надія опускає телефон. Її обличчя засмучене, погляд порожній. Вона дивиться на пакети. Її Чоловік обіймає її за плечі.)

ЧОЛОВІК: *(Тихо)* Надійко... Ти чуєш? Не засмучуйся.

НАДІЯ: *(Сльози течуть по щоках, Надія встає біля стола)* Я так чекала, ... Так чекала... Думала що в мене буде... п'ять хвилин... побути з ним...торкнутися до нього... А тепер... *(Вона дивиться у вікно на дорогу. Її плечі опускаються. Вона робить глибокий вдих. Плаче, плечі здригаються. Чоловік підходить до неї, прижимає до себе, Надя скрізь сльози)* Значить, проїдуть повз. Ну що ж. *(Надія сідає за стіл, її рука несвідомо торкається пакетів, чоловік сідає поруч, в нього*

дзвонить телефон. Він бере трубку. Хтось щось йому каже, він сперечається, але потім погоджується)

ЧОЛОВІК: Надійка, їдь до дому. Мене терміново визвали на роботу, знову щось прилетіло, треба терміново лагодити. Але я обіцяю повернутися як можна швидше... до тебе. Прошу тебе не плакати. Ну все ж добре. Він живий, здоровий, з хлопцями, поїхав боронити наш з тобою сон та бити ворогів.

НАДІЯ: Добре. Гаразд Ні. Мабуть я ще побуду тут трохи, заспокоюся. Не треба за руль в такому стані, зараз ще хвилин 10 посиджу та поїду. Ти їдь. Робота є робота, тут нічого вже не зробиш. Повертайся до мене скоріше.

ЧОЛОВІК: Гаразд, я поїхав.

(Чоловік підійшов до Надії поцілував її та міцно обняв, вона також обняла його і поцілувала у ніс. Чоловік вийшов з заправки. Надія сіла за стіл спиною до входу).

Телефон Надії раптом знову дзвенить. Вона здригається, швидко хапає його, її очі розширюються від хвилювання. На екрані - "подруга ЮЛЯ" Надія бере трубку, це також відезвонок. Продавчиня дивиться на Надю з надією.)

НАДІЯ: Ні,... це подруга моя... з Германії, сумує за мною. **(Надія включає виклик, дивиться в екран телефону)**

ЮЛЯ: Подруга, привіт. Як справи?

НАДІЯ: Привіт, моя мила. Дуже важкий але світлий день. Вранці подзвонив син, сказав що буде проїжджати містом, я відпросилася з роботи, чекала його на заправці на виїзді, але в силу обставин в нього не було можливості заїхати.

ЮЛЯ: Подруга, ну не засмучуйся! Все буде добре! Він живий, здоровий.

НАДІЯ: Так, все вірно. Але мені так сильно хотілось його побачити, торкнутися до нього, відчутти його запах, заглянути в його очі... я ... ладно. В тебе як справи?

ЮЛЯ: Донька закінчує навчання, вже добре знає німецьку мову, можливо поїдемо кудись на вихідні.

(У цей момент, коли Надія розмовляє по телефону, до кафе тихо заходять ДЕКІЛЬКА ВІЙСЬКОВИХ. Один з них - МОЛОДИЙ ВІЙСЬКОВИЙ (Син Надії) - оглядає кафе поглядом, ніби когось шукає. Його очі зупиняються на Надії. Він бачить її, чує, як вона розмовляє по телефону и тихенько підходить, до столика матері. Він нахиляється, щоб побачити, з ким вона розмовляла, потім тихо, ніжно торкається її плеча. В цей момент Юля бачить його обличчя та починає радісно кричати, Надія повертає голову, бачить сина, вскакує з стільця телефон залишає на столі, підстрибує та міцно його обіймає, сльози радості течуть по її обличчю)

СИН НАДІЇ: Мамо...

НАДІЯ: Синочок! Синочок мій рідний! Аааааа!

(Вони міцно обіймаються трішки підстрибують. Це обійми, повні любові, болю, очікування і незмірної радості. Син Надії трішки підіймає її. Люди в кафе, які були свідками її чекання, починають аплодувати, дехто

плаче від зворушення. Навіть Продавчиня витирає сльози)

СИН НАДІЇ: *(Його голос трохи хрипкий, але сповнений тепла)* Мамо! Командир дізнався, що ти тут чекаєш весь день... і дозволив заїхати на п'ять хвилин. Я так мріяв тебе побачити!

НАДІЯ: *(Сміється і плаче одночасно)* Я рада, синочку. Я так рада! Наші п'ять хвилин! Постав вже маму на підлогу!

(Вони сідають до столика. Син помічає пакети з гостинцями.)

СИН НАДІЇ: Ого! Та це ж бенкет! Мамо, скільки тут всього! А де ж батько? Він же був тут, коли я дзвонив.

НАДІЯ: Так, але буквально за декілька хвилин його визвали на роботу. Він і не хотів, але так вийшло. От він засмутиться.

СИН НАДІЇ: Дуже шкода, я так хотів його побачити. А що це за цікава коробка?

НАДІЯ: Це... *(вказує на пакунок від волонтера)* ...це тобі від нашого волонтера Михайла. Він сказав, що ти знаєш, що це.

СИН НАДІЇ: *(Бере пакунок, його обличчя стає серйозним)* Знаю... Передай йому велике дякую. Він – справжній.

НАДІЯ: А ще передавали вітання від усіх наших — сусідка Лариса шапку для тебе зв'язала, каже, "щоб вухам тепло і серцю спокійно було".

СИН НАДІЇ: *(посміхається)* Я вже уявив — та шапка, мабуть, яскравіша за сигнальні ракети. У неї, завжди, кольори такі, що мене вороги ще за кілометр побачать.

НАДІЯ: Ні, там усе серйозно: синя, жовта і... рожевий помпон.

СИН НАДІЇ: О, рожевий — це щоб всі знали, що я модний борець.

НАДІЯ: *(сміється крізь сльози)* Бублік кожного вечора сидить біля воріт, чекає іноді гавкає по ділу.

СИН НАДІЇ: Передай йому, щоб тримався — скоро прийду гладити до відпадку та чухати черевце.

НАДІЯ: Я вареників наліпила...

СИН НАДІЇ: З картоплею?

НАДІЯ: З картоплею, сиром і... трошки з полуницею.

СИН НАДІЇ: О, то це не просто бенкет. Це ж гастрономічна атака!

(Продавчиня приносить їм каву, синабони)

ПРОДАВЧИНЯ: Пригощайтесь, це дві горіхові кави, наші фірмові, та синабони за наш рахунок. *(Швидко уходить назад за стійку)*

Син та Надія беруть кофе. Вони замовкають и уважно дивяться друг на друга кілька секунд, Надія уважно дивиться на сина, проводить рукою по його правій брові на який невеликий шрам, син трішки киває та дивиться в її очі, потім проводить рукою по волоссю, де вже є сиві волоски, потім рукою трішки смикає бороду, подин раз глибоко вдихає та видихає, син Надії пожимає плечима та уважно дивиться в очі Надії)

НАДІЯ: Ну.... давай за нашу Перемогу! *(Надія підіймає стакан з кофе)*

СИН НАДІЇ:— За Перемогу! І за те, щоб ми самі творили свою долю, у своїй вільній

землі.

НАДІЯ: За це! Бо зараз це найголовніше!

(Надія та її син випивають по трішки кави)

СИН НАДІЇ: Дуже смачна, і дуже гаряча.

НАДІЯ: Головне, що мрія збулася. Ми п'ємо каву разом. Це кавка з надією. З молитвою. З вірою. І з правом на свободу — нашу, вистраждану, справжню. Обов'язково буде наша Перемога. Ми люди міцного українського роду — із таким корінням, із такою пам'яттю, що інакше просто не може бути.

СИН НАДІЇ: Це чиста правда!

(Вони допили каву мовчки. Бо кожен у цю мить думав про своє: про те, що пережив, кого втратив, кого чекає. Мовчання було щільним, але теплим).

НАДІЯ: (Тихо) Синочку, ми так хвилюємося за тебе.

СИН НАДІЇ: (Бере її руку, усміхається) Я теж за вас дуже хвилююся. Тут люди гинуть теж, майже кожної ночі такі обстріли...особливо жалко діточок.... **(пауза)** Мамо, все буде добре. Я повернуся. Ми переможемо. І ми зберемося и буде справжнє свято! Як ми любимо, зі смачними стравами, з друзями, з піснями, з танцями...навіть судів наших запросимо, не дарма ж Лариса шапки та шкарпетки мені в'язала...

НАДІЯ: (Її очі знову наповнюються сльозами) Так, синочку, обов'язково зберемося...я спеку твій улюблений медовий пляцок з чорносливом.

СИН НАДІЇ: Тоді я точно повернуся вчасно, бо пропустити такий пляцок — гріх.

(Раптом чутно гучний гудок автомобіля ззовні. Син Надії здригається.)

СИН НАДІЇ: (Зітхає) Ну ось. Мій час. Дуже шкода що батько не побачив! Передай йому від мене великий привіт! **(Він швидко встає. Міцно обіймає матір)** Я вас дуже люблю. Бережіть себе.

НАДІЯ: (Обіймає його, тримаючи міцно) І ми тебе! Чекаємо!

(Син швидко бере свої речі, кидає погляд на Продавчиню, киває їй в знак подяки, і виходить з кафе. Надія виходить за ним. Чутно, як заводиться автомобіль, продавчиня та відвідувачі чують голос Надії)

ГОЛОС НАДІЇ: Синочки! Ви для нас усі — найдорожче! Ви наш вільний дух. Вас усіх люблять ваші родини — батьки, дружини, діти! Бережіть себе, нехай Господь і Божа Мати тримають над вами покров! Дякую... Дякую вам усім... **(голос тремтить та зривається від сліз)**

ГОЛОС СИНА НАДІЇ: Мамуся! Все буде добре! Я ж тобі обіцяю!

(Чутно як колона від'їжджає. Тиша.)

На заправці Продавчиня витирає сльози. Надія повільно повертається, підходить до свого столика, сідає. Її обличчя водночас виснажене, але й наповнене світлом. Вона бачила його. Це було справді п'ять хвилин. Вона бере склянку кави, яку щойно пив син, і несвідомо зігріває її в руках прижимаючи до грудей.

ФІНАЛ

(Надія сидить за столиком, тримаючи склянку кави. Вона дивиться у вікно на дорогу, що тепер знову здається порожньою. Звичайні будні тривають: Продавчиня прибирає, до кафе заходять нові відвідувачі. Але для Надії цей ранок змінив усе. Її обличчя спокійне, у її очах — сльози й світло. Вона п'є каву. У цій каві тепер смак зустрічі, смак любові, смак надії. Вона бачила його. Вона знає, що він живий. Це дає їй сили жити далі, чекати, любити.)

НАДІЯ: (Тихо, ніби звертаючись до порожнечі, але з глибокою вірою) Я чекаю, синочку. Скільки буде треба — день, рік, усе життя, якщо так призначено.

(Пауза, ледь усміхається крізь сльози)

Я берегтиму для тебе тепло в нашому домі. Твою улюблену чашку. Твою ковдру, що пахне сонцем. І річку... ту, де ми всі ловили рибу й сміялися, коли ти виловив саму велику рибу серед всіх...

(Дивиться кудись за вікно, голос стає ще м'якшим)

Кожен ранок я буду виходити на ґанок і дивитися на дорогу... А раптом сьогодні ти з'явишся з-за повороту.

Я чекаю тебе, синочку. І вірю — навіть якщо світ навколо зламається, наша зустріч усе полагодить.

(Надія робить ще один ковток кави. Вона сидить на своєму місці, дивиться у вікно. П'є каву. Чекає. Любить. Світло на сцені повільно тьмяніє.)

ЗАНАВІС.